

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjälte

Hvordan få en bærekraftig økonomi?

Utfordringsbildet for Trøndelag
på lang sikt

Agenda

- ✓ Et lite tilbakeblikk
- ✓ Hvor står vi økonomisk etter 2024?
- ✓ De økonomiske utsiktene fram til 2040
- ✓ En bærekraftig økonomi – hva vil være viktig framover?

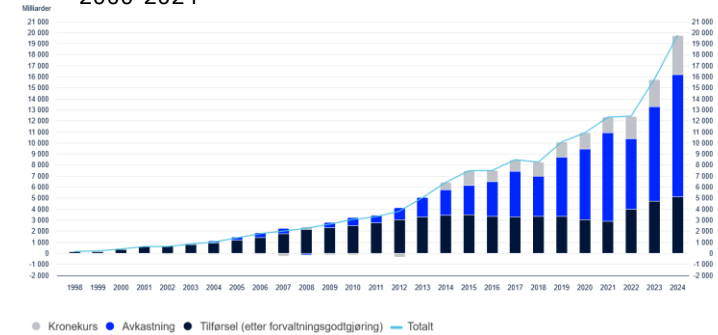

De gylne tider frem mot 2024 for kommunesektoren

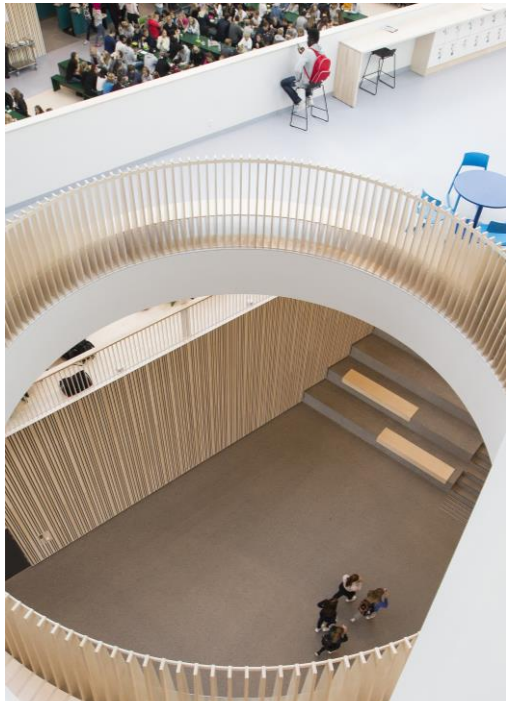

- Oljeformuen har økt kraftig så de økonomiske rammevilkårene i kommunesektoren har vært gode
- Teknologiutviklingen skjøt fart utover 2010-tallet og muliggjorde effektivisering og optimalisering av driftssystemer og støttefunksjoner
- Vekst i andel ansatte med høyere utdanning muliggjorde økt kvalitet
- Relativt god tilgang på arbeidskraft, (men stadig mer presset ettersom etterkrigs-generasjonen begynte å pensjonere seg)

Oljefondets markedsverdi
2000-2024

I TRØNDELAG HAR VI STYRKET TJENESTENE VÅRE

MODERNE SKOLEBYGG

NYE VEGPROSJEKTER

ØKT TRAFIKKSIKKERHET

FULLFØRINGSREFORMEN

Hvor står vi økonomisk etter 2024?

Årsregnskap 2024

Bedre resultat enn budsjettert, men gjelden vokser

Regnskap 2024

- ✓ God økonomisk styring innenfor tjenesteområdene
- ✓ De frie inntektene ble lavere enn budsjettert
- ✓ Høyt investeringsnivå, og kraftig gjeldsvekst
- ✓ Finansutgiftene har økt med 18 % fra 2023 til 2024

Nøkkeltall

- ✓ Netto driftsresultat 2,2 %
- ✓ Gjeldsgrad 115,1 %
- ✓ Egenkapitalen er noe redusert i 2024 sammenlignet med 2023

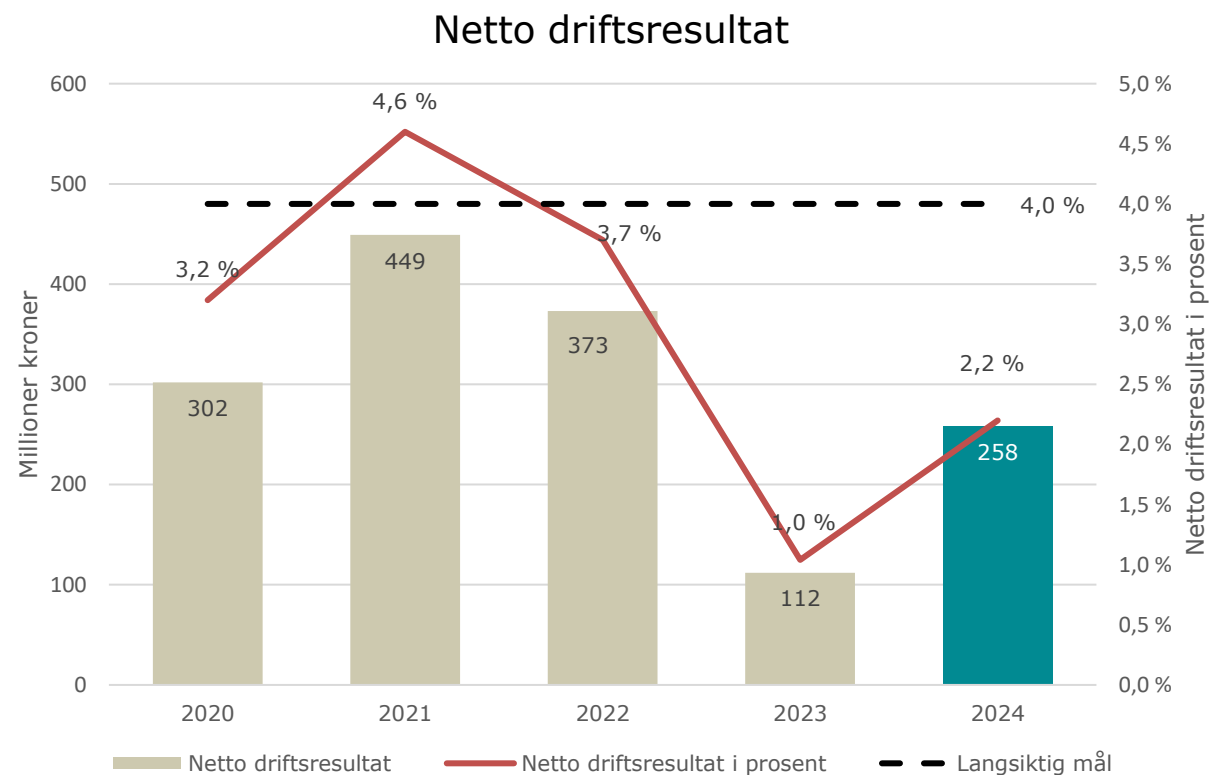

Netto driftsresultatet

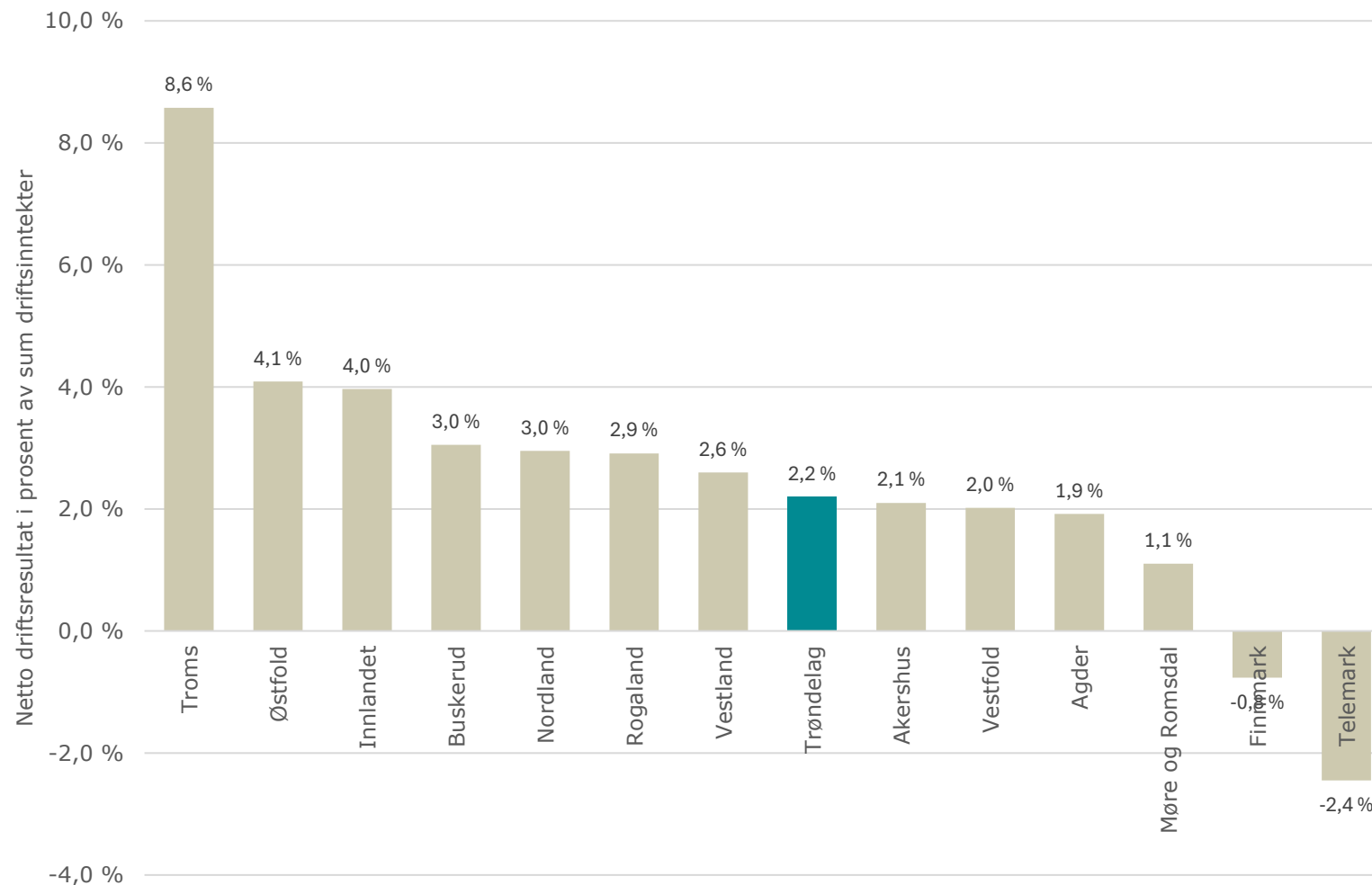
- 35 millioner kroner bedre enn budsjettert

- ✓ Lavere driftsutgifter kr 89 mill.
- ✓ Lavere driftsinntekter kr 45 mill.
- ✓ Høyere netto kapitalutgifter kr 9 mill.

Netto driftsresultat 2024 – alle fylkeskommuner

Frie inntekter ble lavere enn budsjettert

Beløp i millioner kroner	Oppr. Budsjett 2024	Revidert budsjett 2024	Regnskap 2024	Avvik	Regnskap 2023
Rammetilskudd	4 889	4 960	4 914	- 46	4 604
- herav inntektsutjevning	295	278	232	- 46	297
Skatteinntekter	3 434	3 374	3 362	-12	3 294
Andre statlige overføringer	140	224	237	13	84
Sum frie inntekter	8 463	8 558	8 513	- 45	7 982

- ✓ Skatteinntektene ble noe lavere enn forutsatt
- ✓ Lavere skatteinngang for fylkeskommunene samlet gir lavere inntektsutjevning

Lavere nettoutgifter 2024 på rammeområdene

Rammeområde <i>Beløp i millioner kroner</i>	Revidert budsjett 2024	Avvik(etter avsetninger)	Avvik i prosent
Politisk ledelse og kontroll	66	2	3 %
Administrasjon	312	15	5 %
Eiendom	383	-4	-1 %
Kompetanse	3 591	-3	-0 %
Regional utvikling	160	9	5 %
Samferdsel	1 613	31	2 %
Kultur og folkehelse	296	-2	-1 %
Veg	1 599	5	0 %
Tannhelse	358	-1	-0 %
Finansiering	-23	6	
Sum	8 355	57	1 %

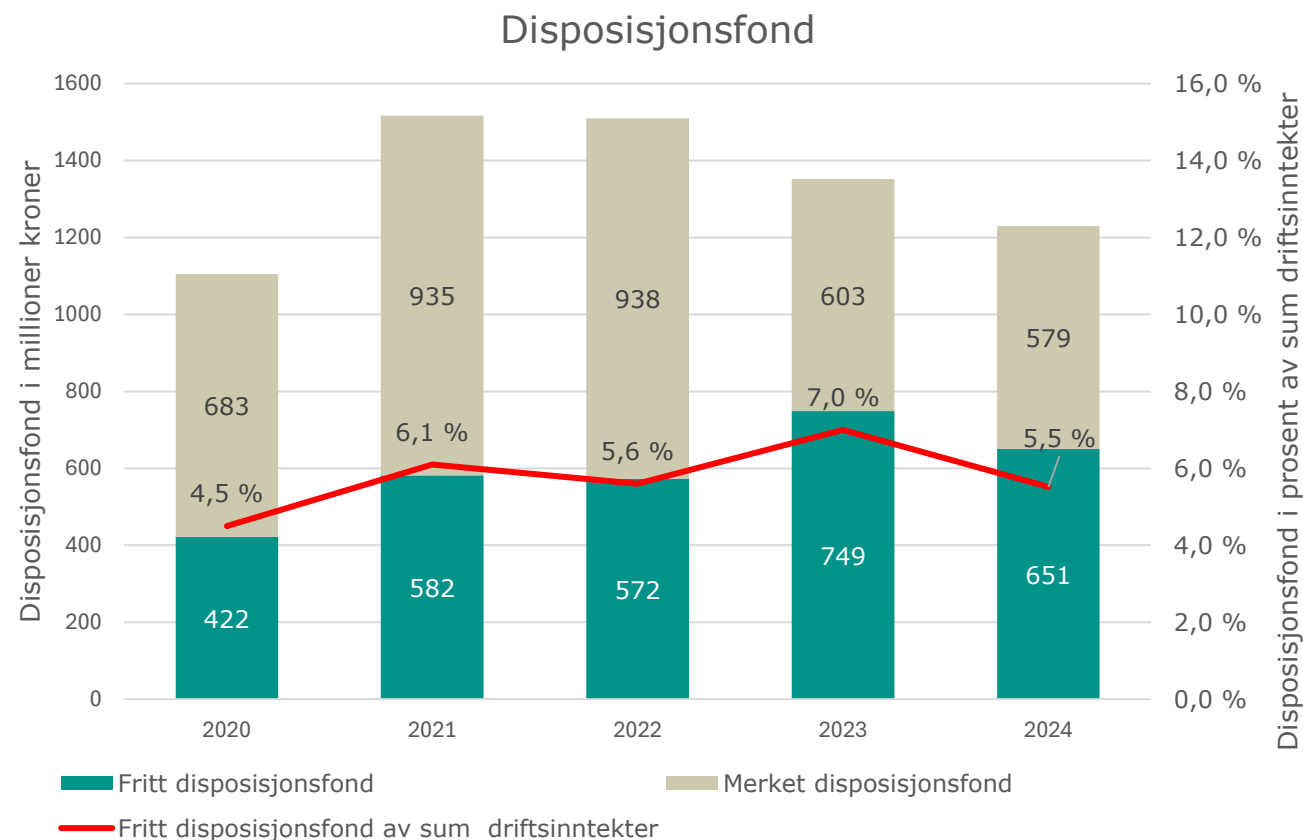

Disposisjonsfond for seksjoner/skoler øker

<i>Tall i tusen kroner</i>	Saldo 31.12.2023	Endring i 2024	Saldo pr 31.12.2024
Politisk ledelse og kontroll	-158	-1 895	-2 053
Administrasjon	-8 187	-5 342	-13 529
Eiendom	0	0	0
Kompetanse	-69 218	-54 924	-124 141
Regional utvikling	-5 562	-8 999	-14 561
Samferdsel	-23 015	-47 859	-70 875
Kultur og folkehelse	-9 712	-161	-9 873
Veg	-1 451	-2 346	-3 797
Tannhelse	0	0	0
Finansiering	0	-2 314	-2 314
Sum alle seksjoner/skoler	-117 303	-123 841	-241 144

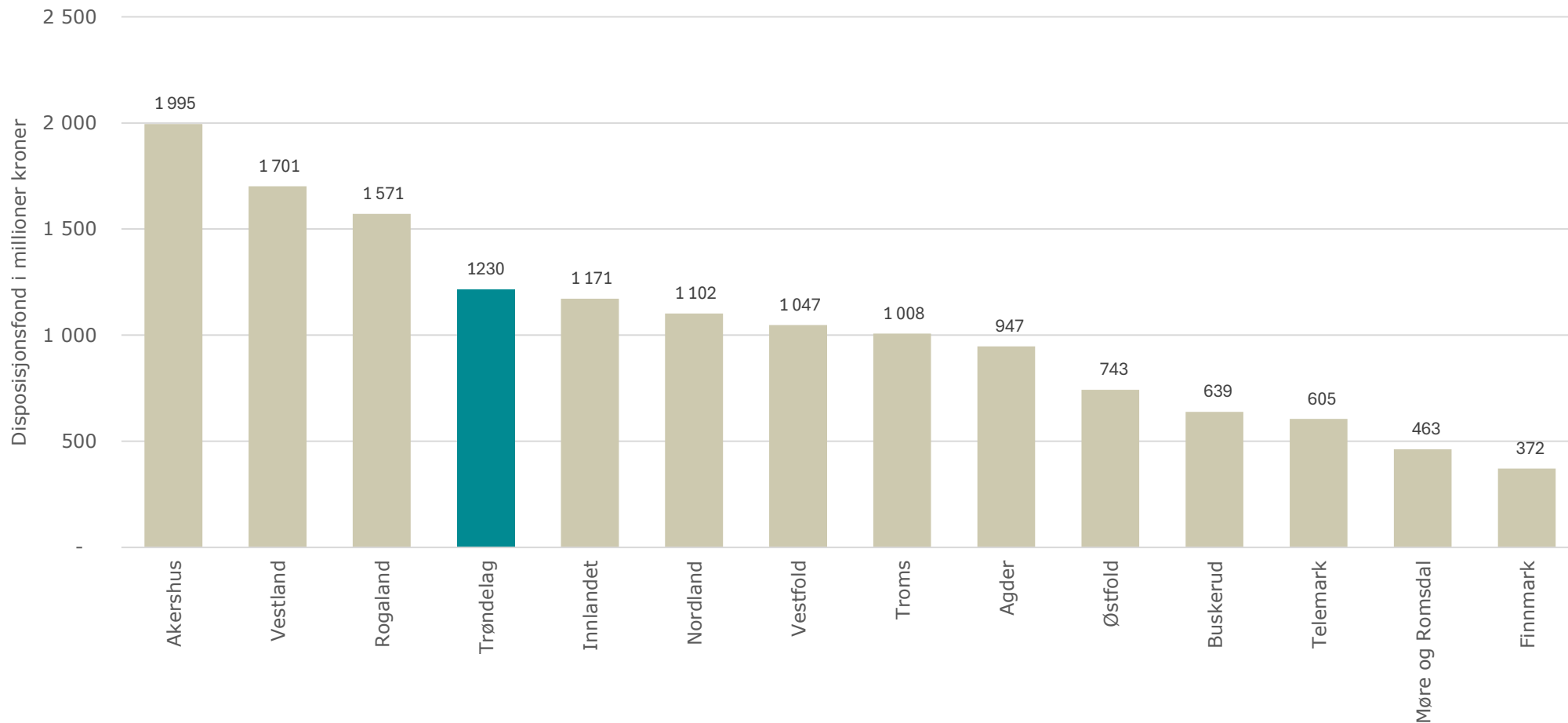
Det samlede disposisjonsfondet reduseres

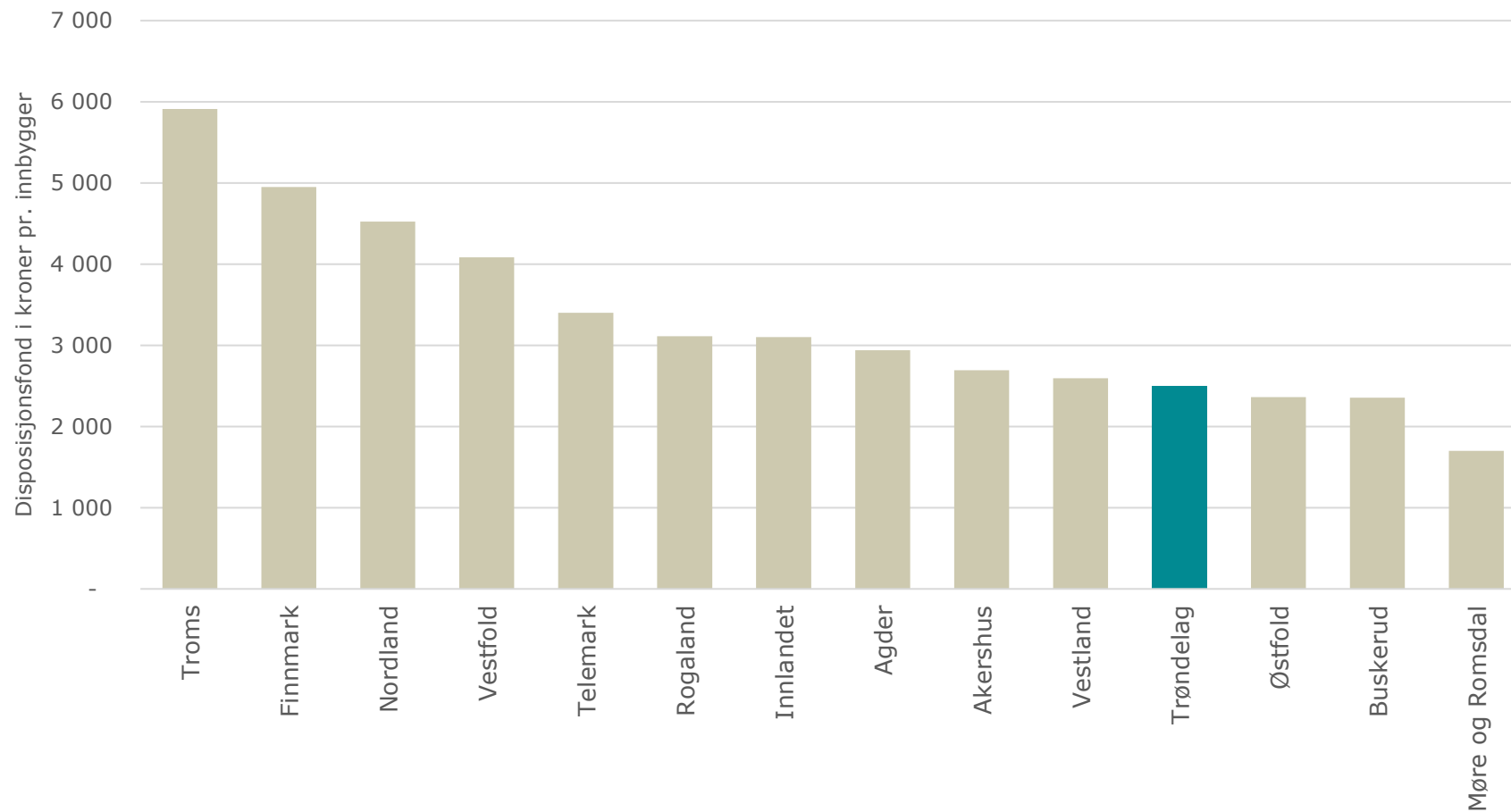
Disposisjonsfond		
Tall i 1000 kroner		
	31.12.2023	31.12.2024
Frie ubundne midler	748 485	650 959
Mindreforbruk på seksjoner/skoler	117 303	241 674
Rentefond	180 052	154 752
Konsesjonskraft	4 654	4 654
Samferdselsfond	13 789	13 789
Opplæringsfond	5 788	3 938
Regionalt næringsutviklingsfond	206 595	105 095
Tunnelsikkerhet	36 949	36 949
Innovasjonsfond samferdsel	4 939	4 939
NOx-fond	5 532	5 532
Bergkunstreisen	7 400	7 400
Grønn skipsfart	20 424	424
Sum disposisjonsfond	1 351 911	1 230 106

Disposisjonsfond 2024 i millioner kroner for alle fylkeskommuner

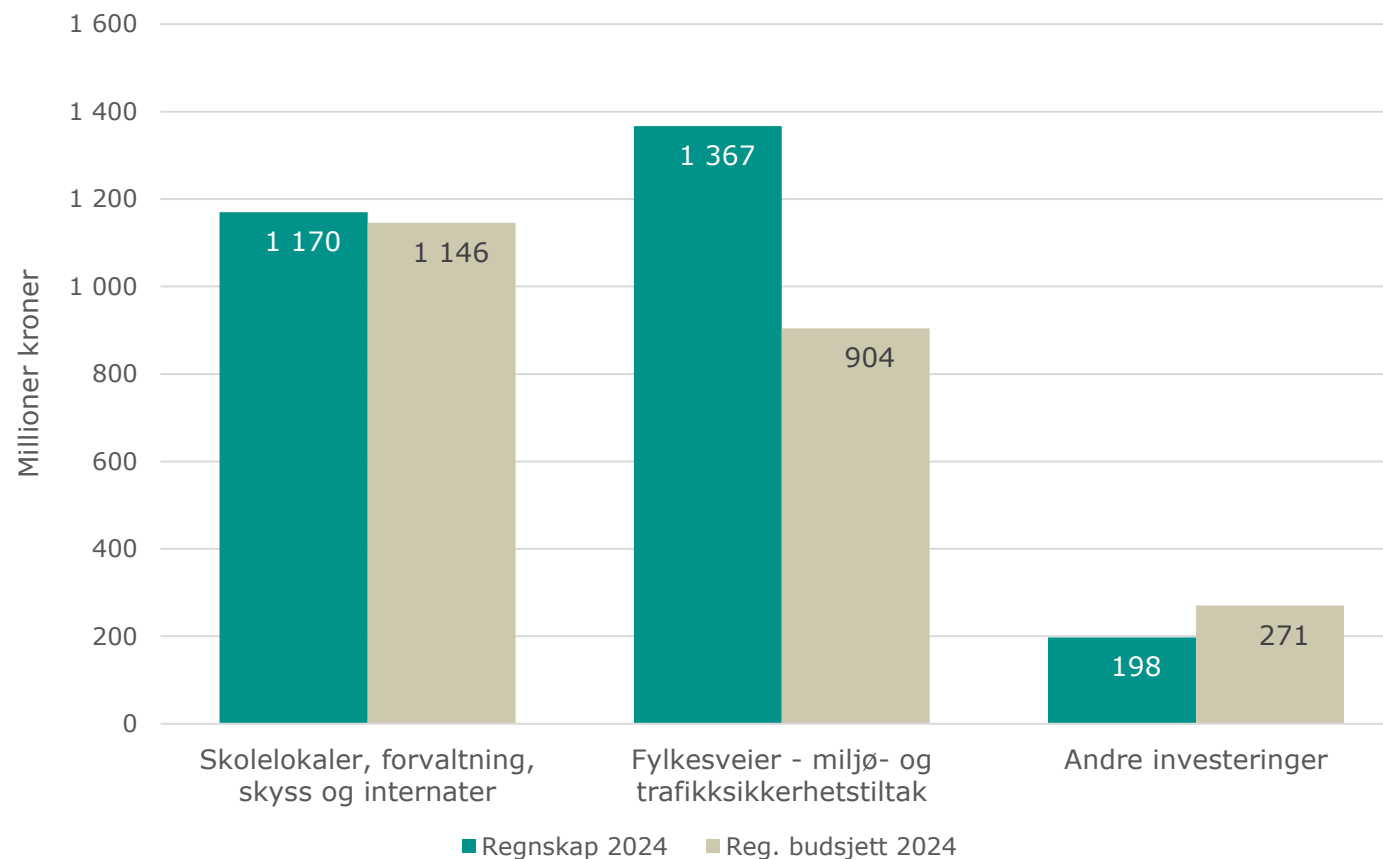
Disposisjonsfond i kroner pr innbygger

Brutto investeringer for 2,7 milliarder kroner

– 414 millioner kroner mer enn revidert budsjett

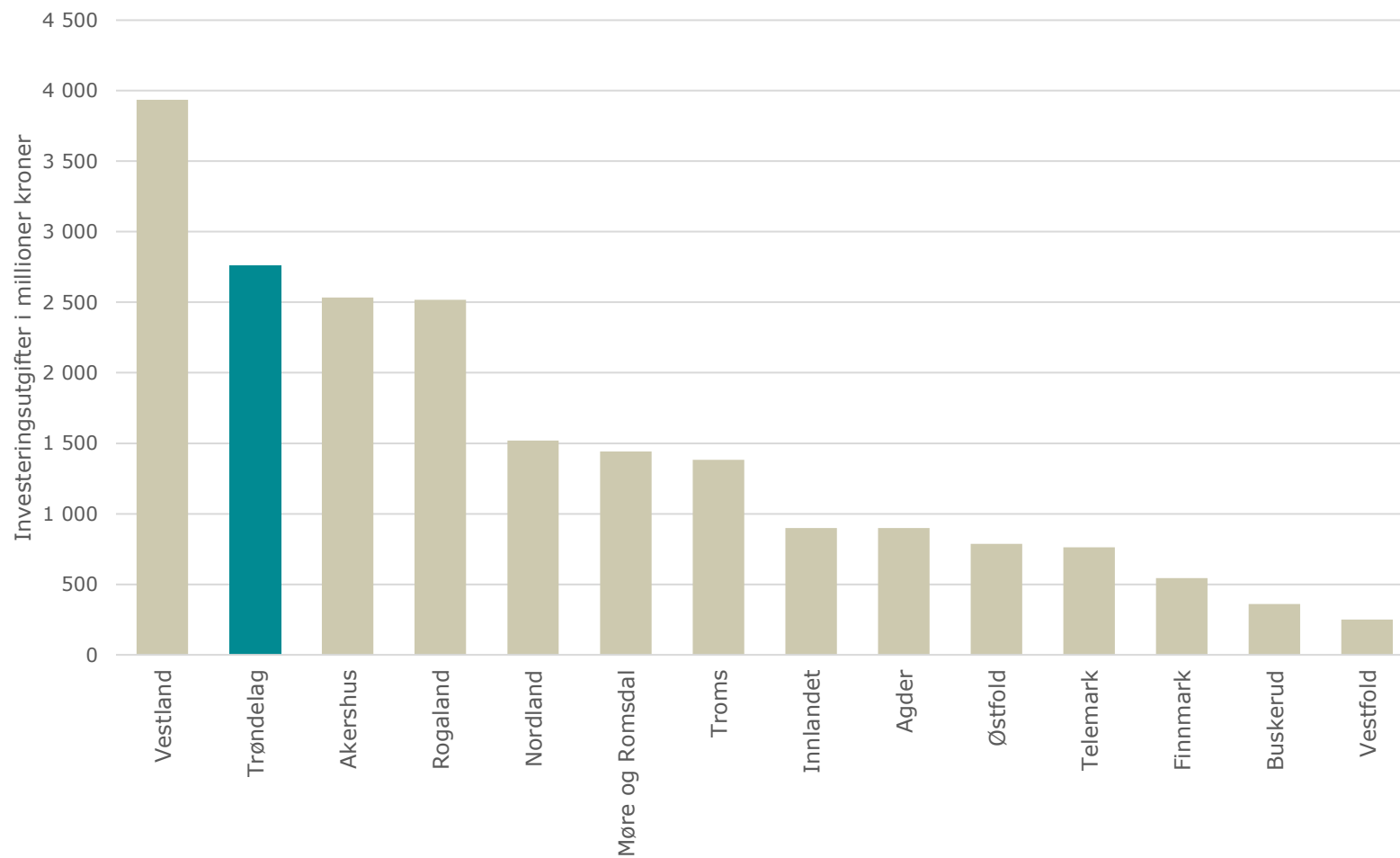
Største investeringsprosjekter 2024

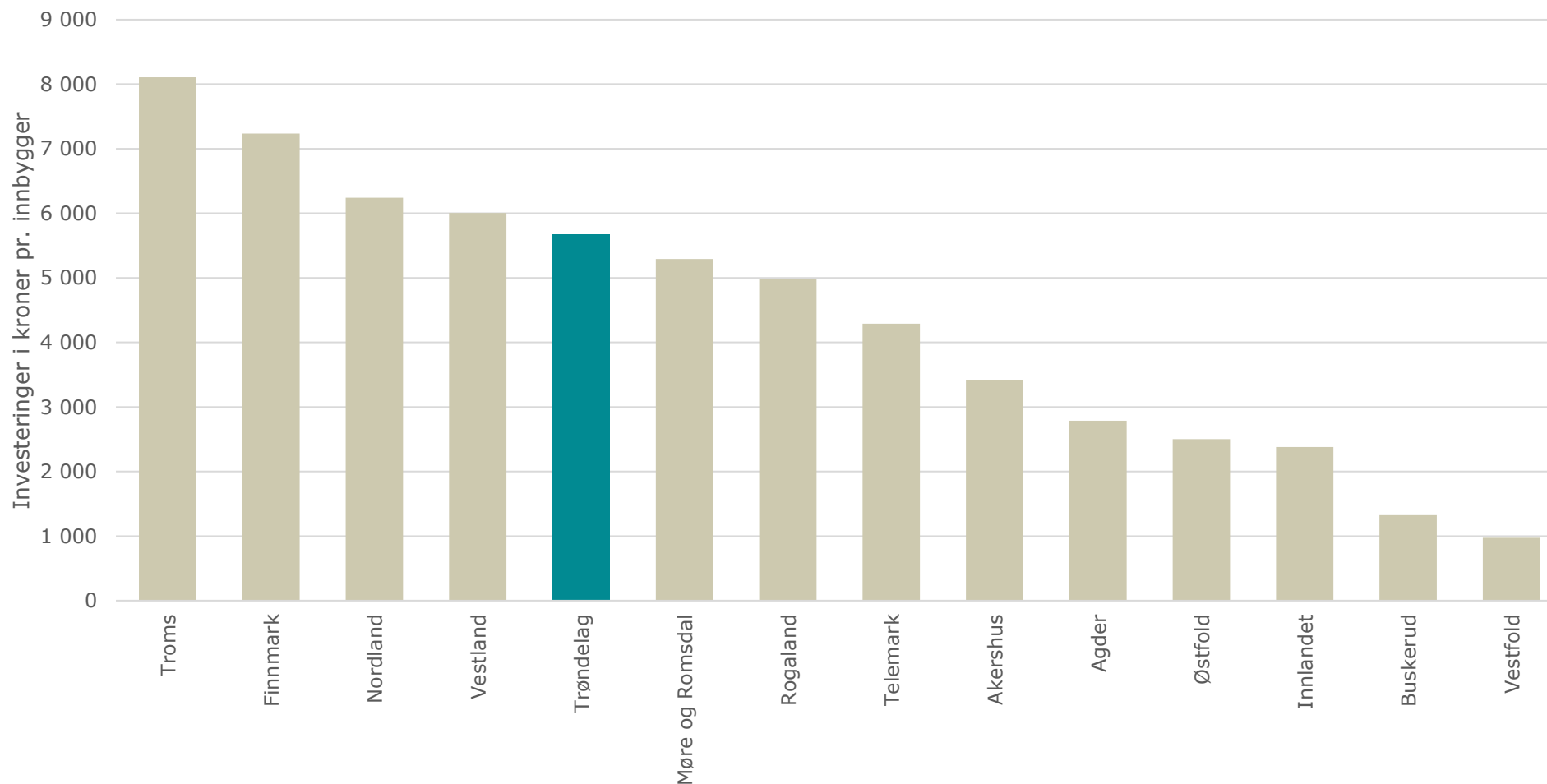
• Frøya tunellen	306 millioner kroner
• FV 704 Tanem-Tulluan	136 millioner kroner

• Cissi Klein videregående skole	462 millioner kroner
• Trondheim katedralskole	329 millioner kroner
• Verdal videregående skole	271 millioner kroner

Investeringsutgifter 2024 – alle fylkeskommuner

Investeringsutgifter 2024 – kroner per innbygger

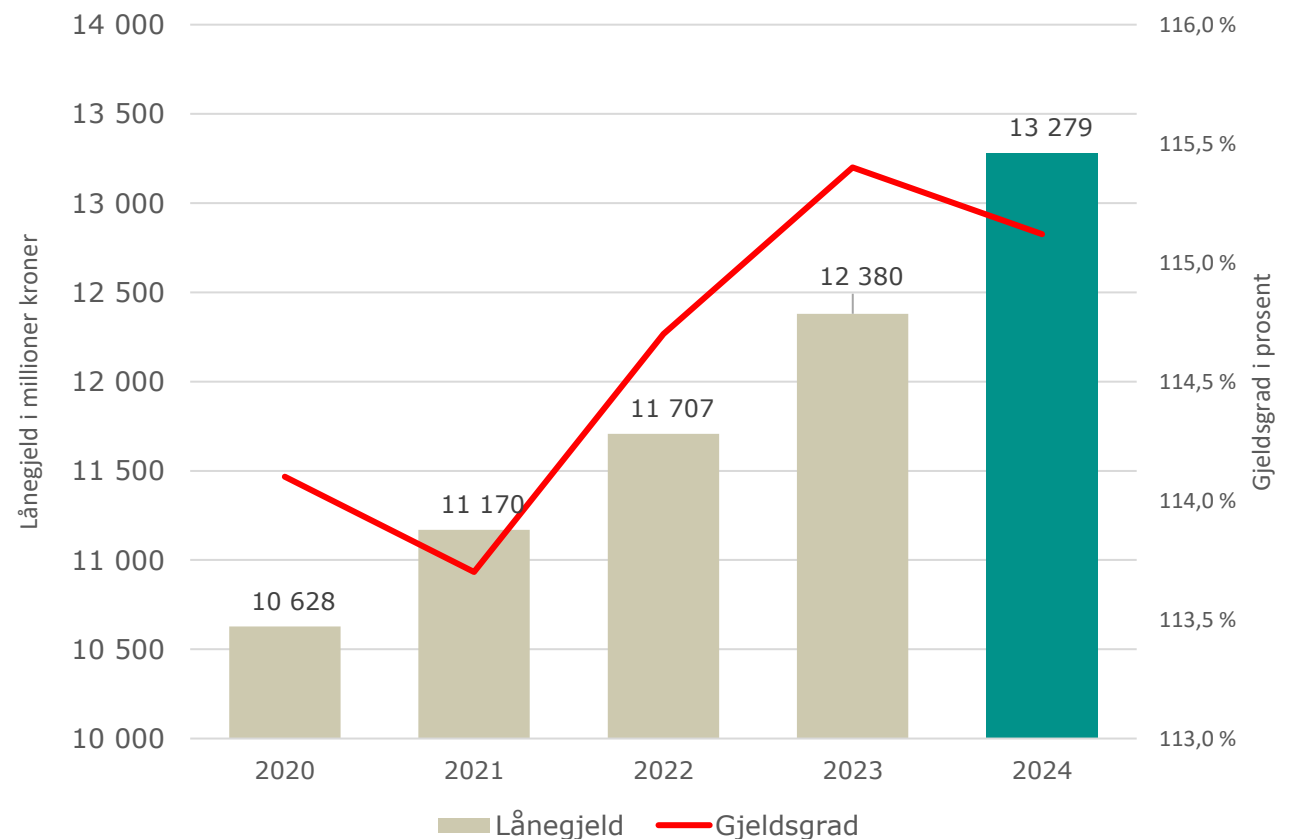

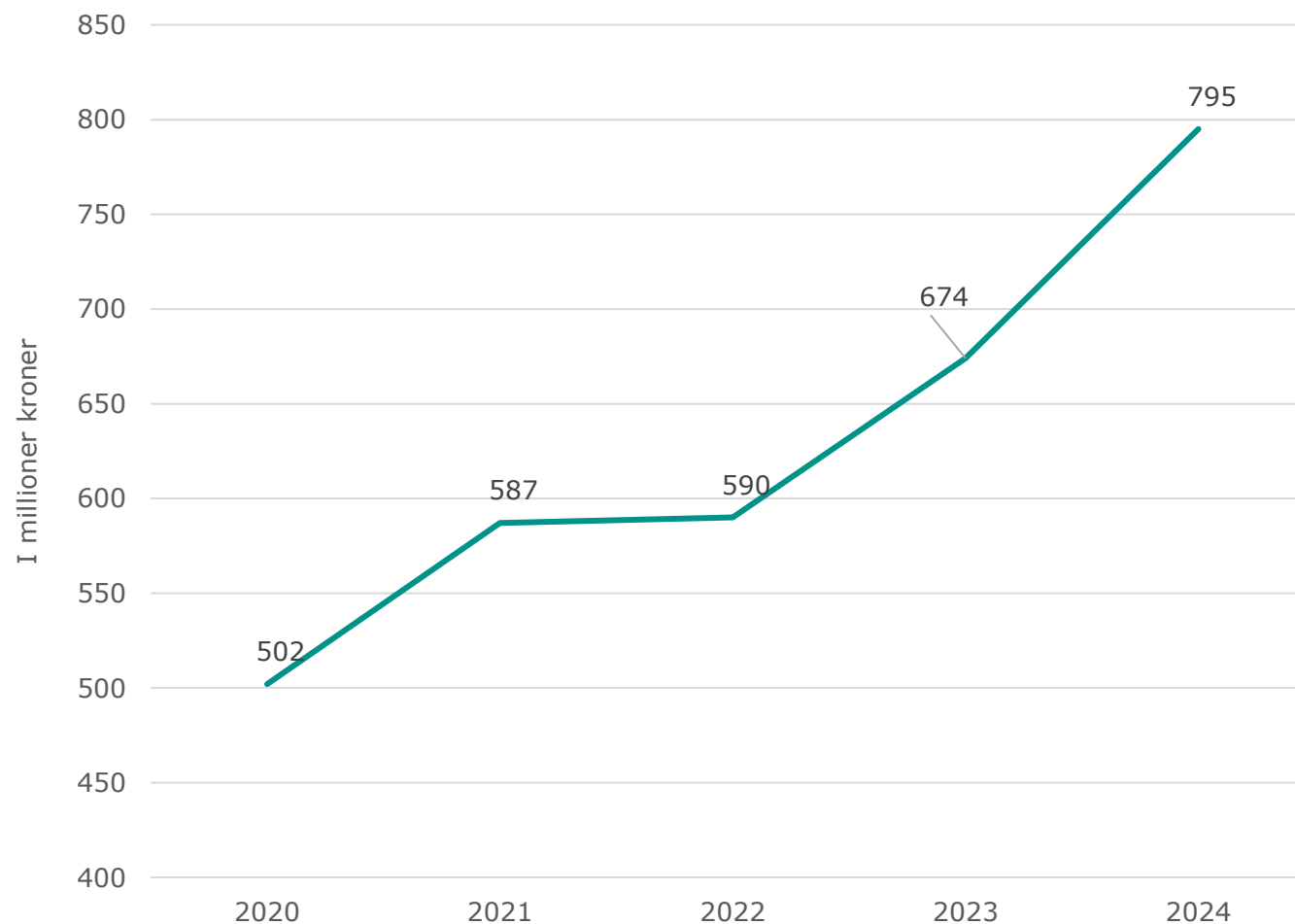
Lånegjelden øker

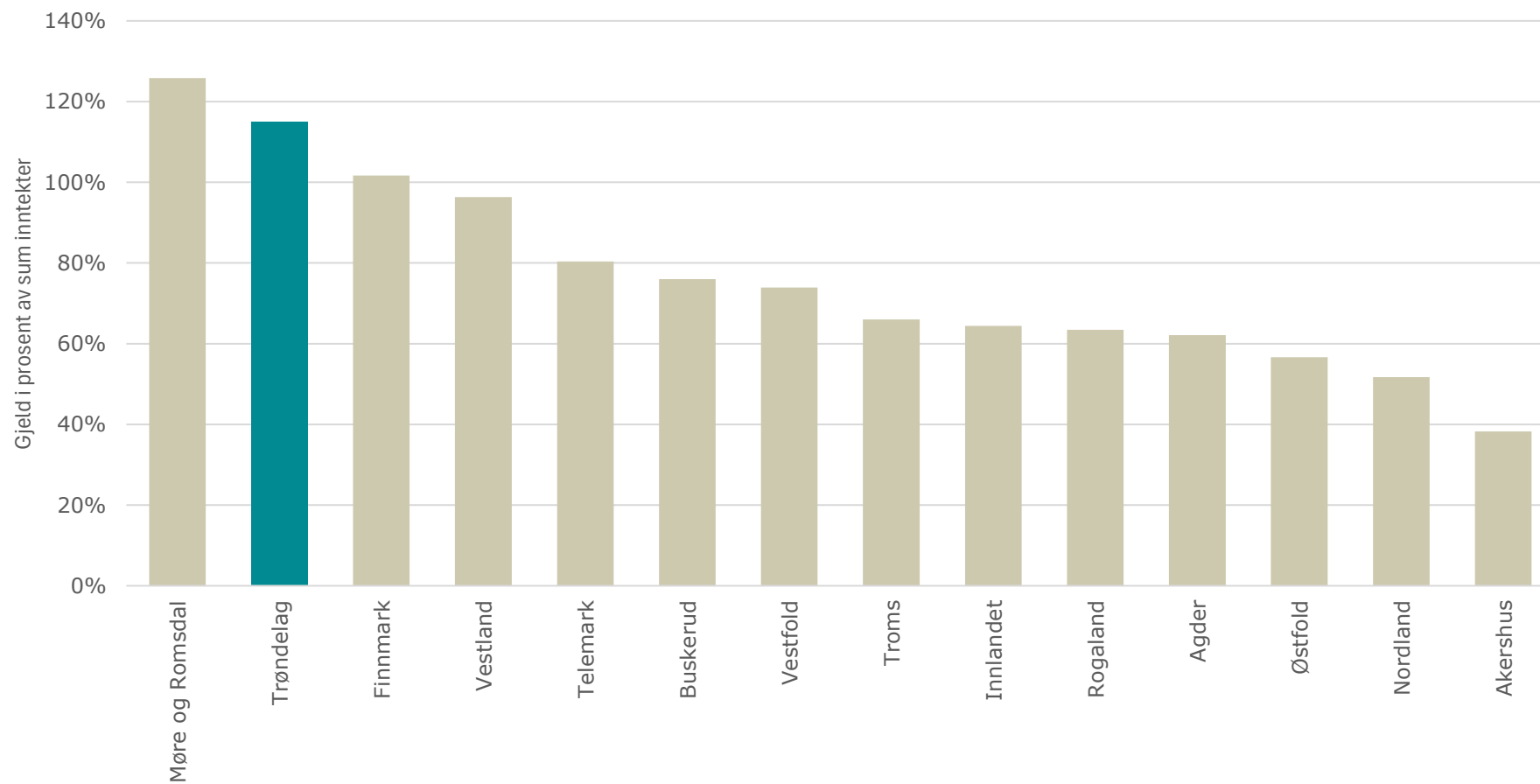
- ✓ Lånegjelden har økt med 2,7 milliarder kroner fra 2020 til 2024
- ✓ Gjeldsgrad
  - ✓ Målsetning < 113 prosent
  - ✓ Regnskap 2024 115,1 prosent

Netto finansutgifter økte med 18 prosent fra 2023 til 2024

Gjeldsgrad 2024

Hva betyr resultatene i 2024 for Trøndelag framover

- ✓ God styring innenfor tjenesteområdene
- ✓ Inntektsveksten er svært usikker
- ✓ Investeringsnivået bør reduseres for å bremse gjeldsveksten
- ✓ Langsiktig planlegging er viktig

De økonomiske utsiktene fram mot 2040

Hovedutfordringer

Færre unge
Flere eldre

Norge skal bli
verdens mest
digitaliserte land

Knapphet på
arbeidskraft og
kompetanse

Utenforskap,
inkludering og
mangfold

Urolig
verdenssituasjon

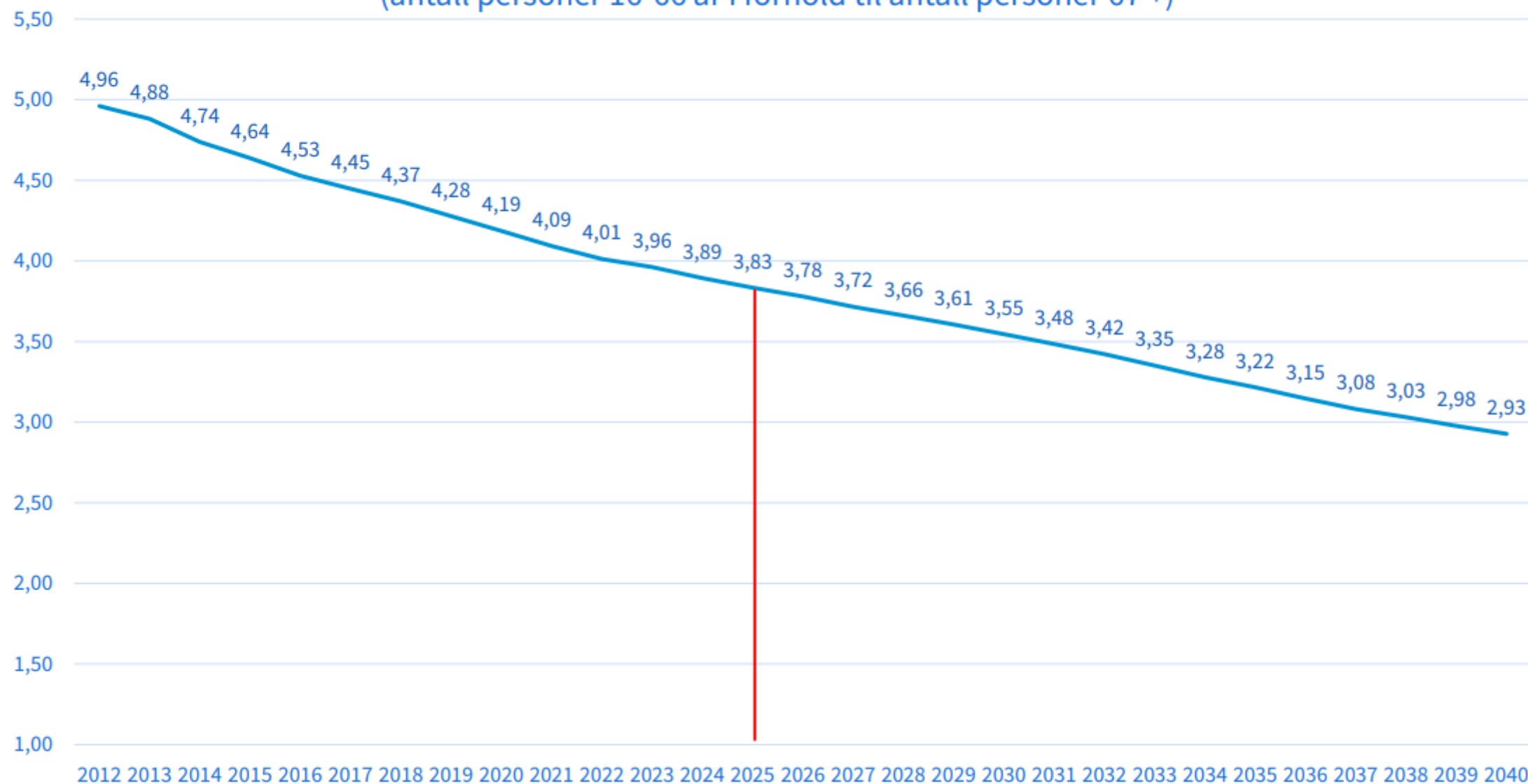
Klima og
naturutfordringer

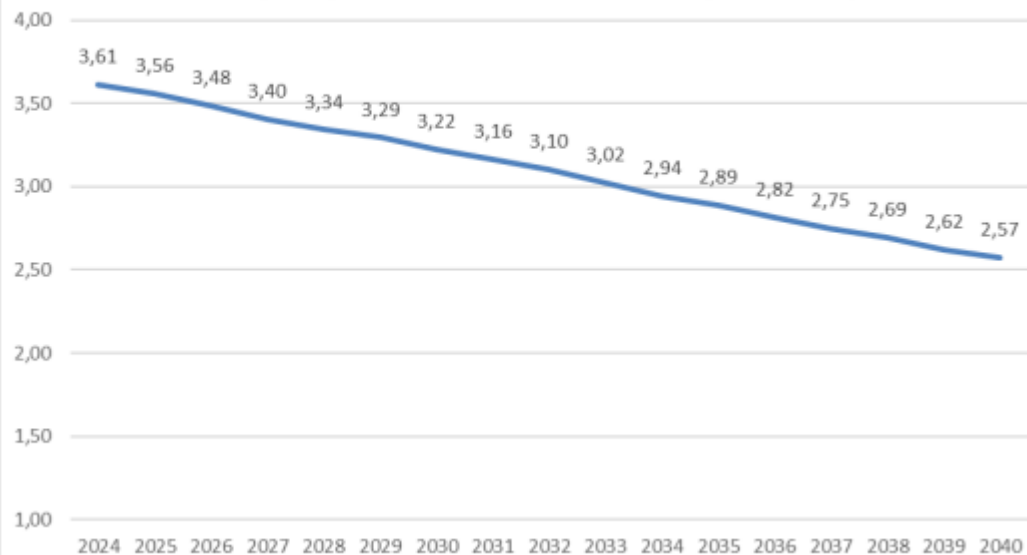
Utfordringene krever tydelige prioriteringer

Alderbæreevne Trøndelag (samlet)

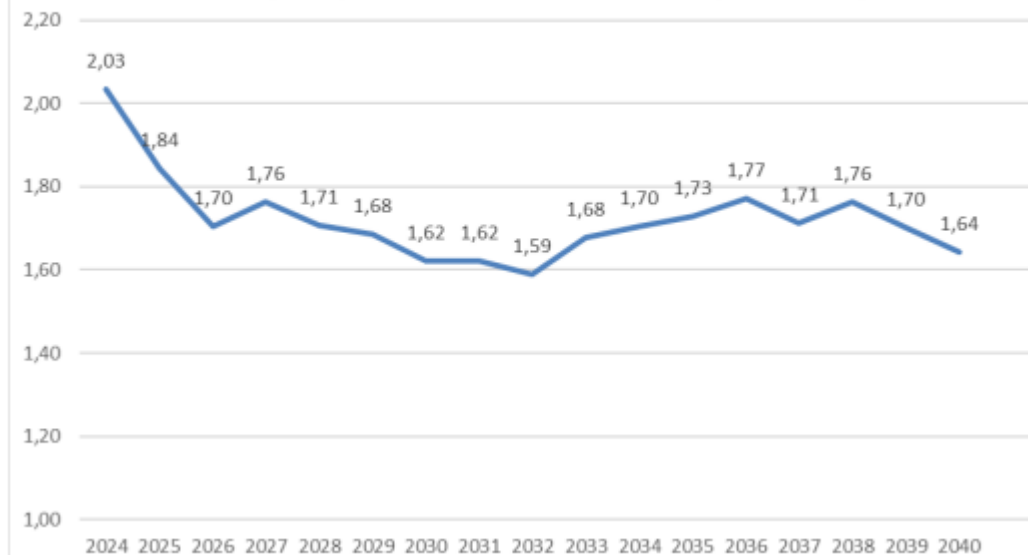
(antall personer 16-66 år i forhold til antall personer 67 +)

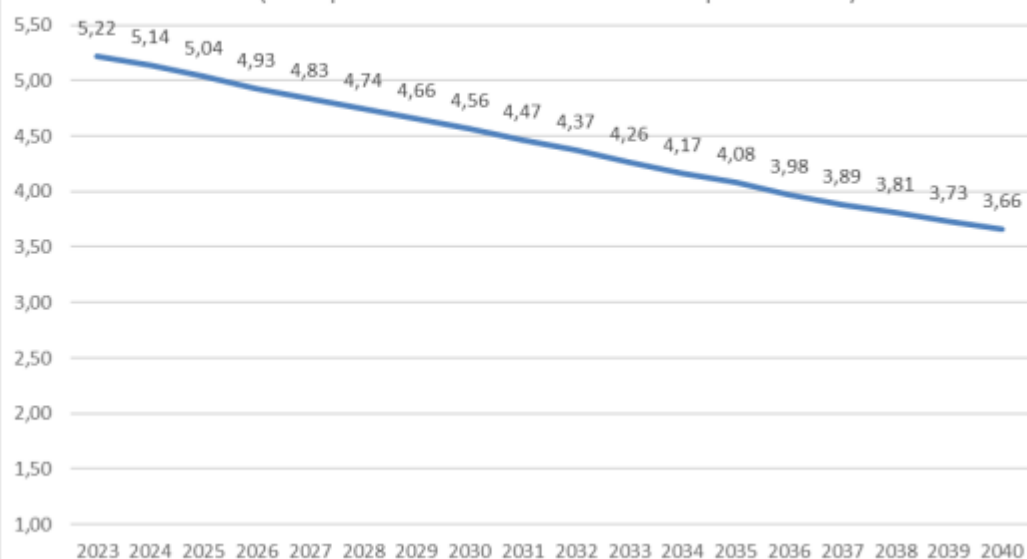
Alderbæreevne Nærøysund
(antall personer 16-66 år i forhold til antall personer 67 +)

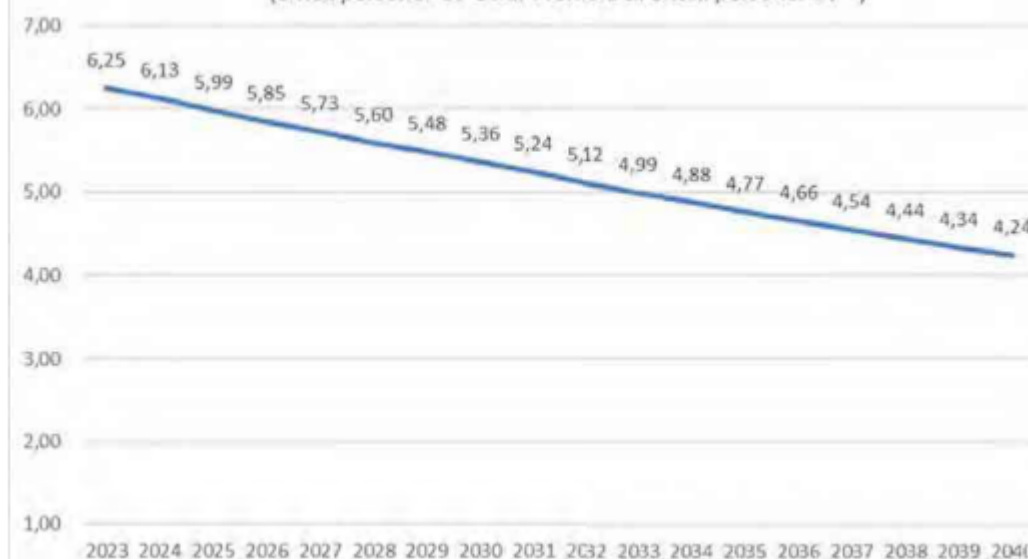
Alderbæreevne Røyrvik
(antall personer 16-66 år i forhold til antall personer 67 +)

Alderbæreevne Trondheim
(antall personer 16-66 år i forhold til antall personer 67 +)

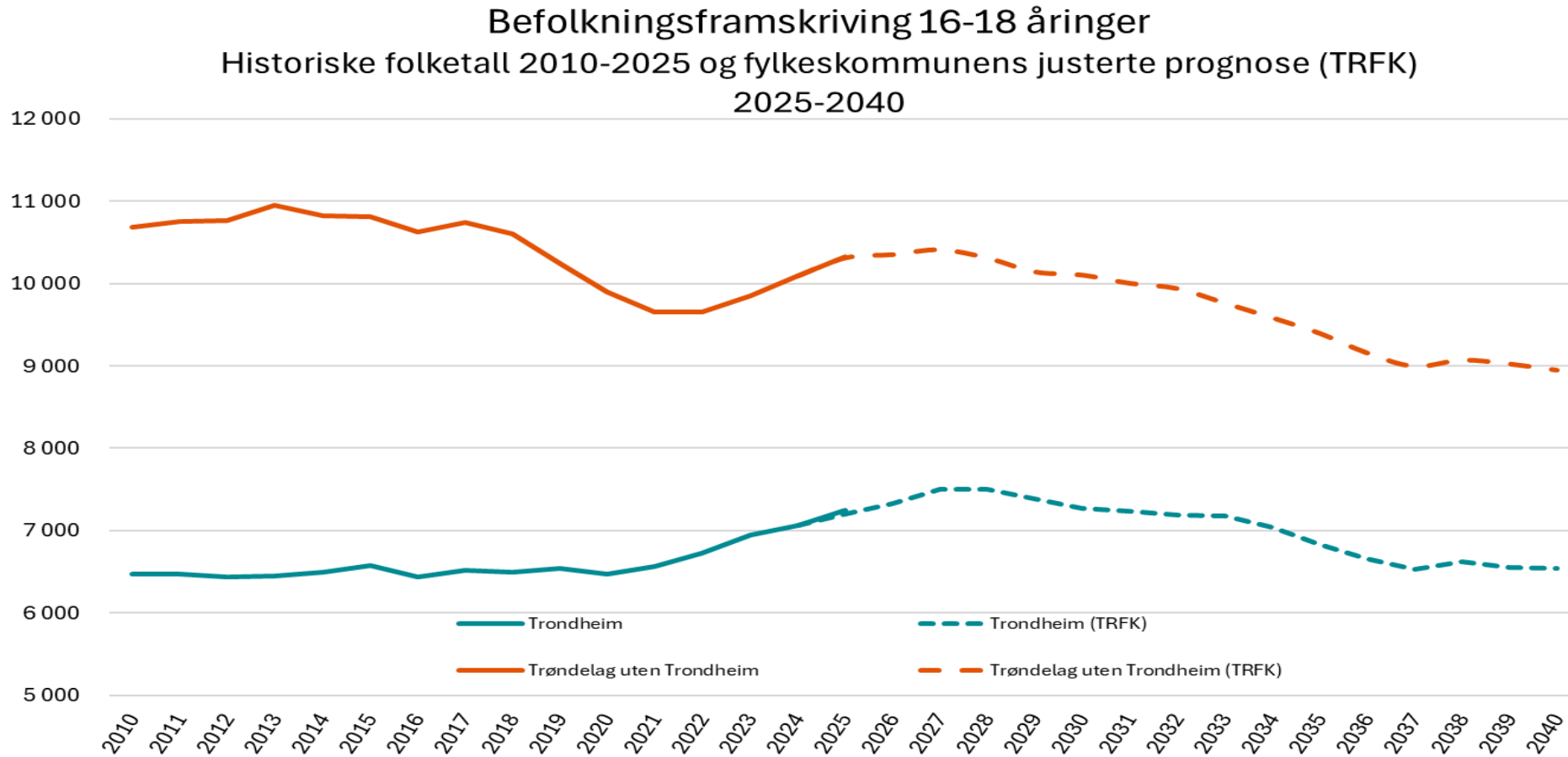
Alderbæreevne Oslo
(antall personer 16-66 år i forhold til antall personer 67 +)

Reduksjon i 16-18 åringer i Trøndelag

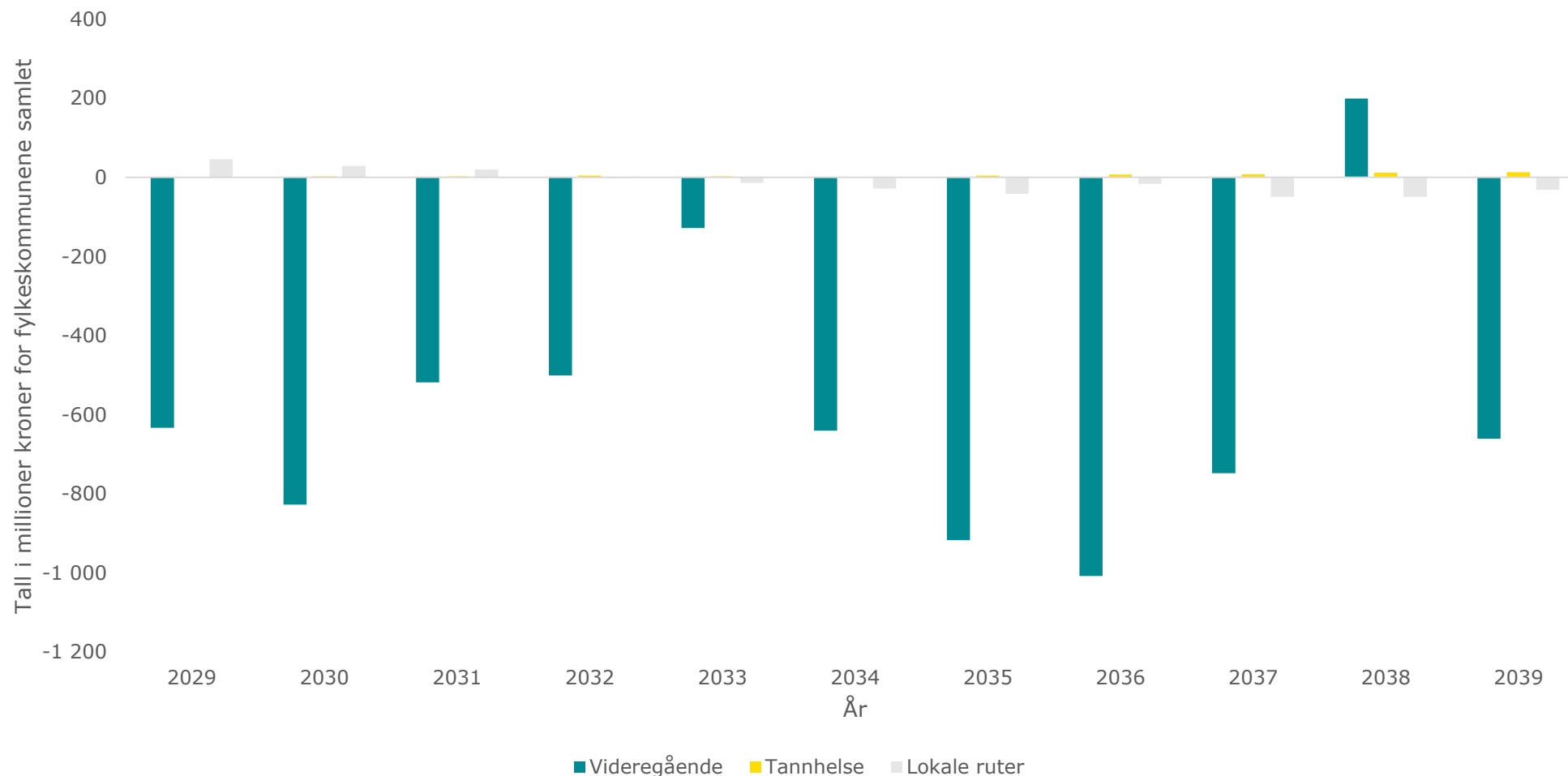

Frie inntekter

FORUTSETNINGER

- Vanskelig å forutsi hvilket inntektsnivå vi vil ha 15 år fram i tid
- Det er tradisjon for at kommunesektoren får kompensasjon for demografikostnader. Endring i frie inntekter utover det varierer fra et år til et annet
- Færre unge og flere eldre gjør at kommunesektoren må vri ressursbruken fra oppvekst- og utdanning til helse- og omsorg

Nedgang i 16-18 åringer vil gi reduserte (beregnete) kostnader og reduserte inntekter for alle fylkeskommuner

Kilde: KS

Digitalisering skjer ikke av seg selv

- Investeringer og kompetanse
- Fremtidsrettet digital infrastruktur
- Samordning
- Sikkerhet, beredskap og kriminalitetsbekjempelse
- Personvern

Lokker sykepleiere med 200.000 mer i lønn

Distriktskommunen Røyrvik sliter med å skaffe helsepersonell, og har enorme utgifter til vikarbyrå. Nå jekker de opp lønna i hundretusenklassen.

En del av det er å gi sykepleiere et lønnsloft på 200.000 kroner.

For helsefagarbeidere øker de lønna med 100.000.

Reitan forklarer at kommunen betaler 1,6 millioner per sykepleier når de leier inn. For en helsefagarbeider er det snakk om nesten 1,3 millioner.

Lena Erikke Hatland
Journalist

Håvard Grønli

STORE UNDERSKUDD: I Røyrvik har de store und
FOTO: DAN ROBERT LARSEN / NRK

Kommunen sliter med økonomien: Nå mener de likevel de har landets best betalte helsearbeidere

Før de har rukket å lyse ut en eneste stilling, har flere titalls personer tatt kontakt.

GLAD: Helsefagarbeider Cathrine Toremo Johansen gleder seg til å få bedre betalt for jobben hun gjør i Røyrvik kommune.

Espen Sandmo
Journalist

Randi Wilsård
Journalist

Eivind Aabakken
Journalist

Vi rapporterer fra Røyrvik.

Publisert i dag kl. 07:51

https://www.nrk.no/trondelag/royrvik-i-trondelag-sliter-med-a-skafe-helsepersonell-_oker-lonna-i-hundretusenklassen-1.17066809

Mange vil bli helsearbeidere i Røyrvik – over 30 er interessert – NRK Trøndelag – Lokale nyheter, TV og radio

Urolig verdenssituasjon

- Lønns- og prisvekst
- Valutasvingninger
- Tollmurer

Budsjettkonferansen i gang: Flere vil bli skuffet

Finansminister Jens Stoltenberg (Ap) vil skuffe mange av sine egne når regjeringen starter samtalene om neste års statsbudsjett. Forsvar og beredskap blir det viktigste.

[Mats Rønning](#)
Journalist

+ 3 til

Vi rapporterer fra
Klækken/Porsgrunn

Publisert 11. mars kl. 08:54
Oppdatert 11. mars kl. 11:44

ERFARING: Jens Stoltenberg har vært på mange budsjettkonferanser før, men sier usikkerheten aldri har vært så stor som nå.

FOTO: OLE BERG-RUSTEN / NTB

Tre mulige scenarier for kommunesektoren fram mot 2040

Sammenbruddet

Veien dit ingen ville

Smertens vei

Tilpasning år for år

Tenke langt

Handle nå

Sammenbruddet

- Fra **2025** øker presset på de kommunale omsorgstjenestene kraftig. Svært mange av kommunene er ikke forberedt på eldrebølgen, og har ikke en troverdig plan for hvordan dette skal håndteres – «omsorgsskandalene» i media står i kø.
- Finansieringen av kommunesektoren gjennomgår en betydelig omfordeling fra fylkeskommuner til primærkommuner
- Tilbudet på de videregående skolene opprettholdes fortsatt i **2030**, selv om enkelte klasser er nede på 5 elever. Flere skoler er knapt halvfulle.
- Flere fylkesveger stenges, spesielt på vinteren. Vegvedlikeholdet har økt betydelig. Elever både i grunnskolen og videregående skole får digital undervisning i perioder.
- I **2033** meldes kommune nr 150 og fylkeskommune nr 5 inn i ROBEK.
- I **2034** leverer den statlige oppnevnte «*Kommunesektorutvalget*» sin rapport. Konklusjonene er at det er enorme forskjeller i tjenestene, og at det stort antall kommuner og fylkeskommuner er langt unna å levere de tjenestene som innbyggerne har krav på. Utvalget anbefaler følgende:
  - De statlige helseforetakene overtar pleie- og omsorgstjenestene
  - Grunnskoler og videregående skoler samordnes - og alt ansvaret overføres til fylkeskommunene
- I behandlingen av rapporten fra «*Kommunesektorutvalget*» på Stortinget høsten 2035 uttaler statsministeren at «hverken Stortinget eller kommunesektoren selv ønsker å statliggjøre pleie- og omsorgstjenestene, men slik situasjonen nå har blitt, er det ingen annen utvei.
- Transaksjonskostnadene ved å overføre grunnskolene til fylkeskommunene er enorme, men i løpet av **2036** er transformasjonen gjennomført. Staten forutsetter at skoletjenestene effektiviseres med 20 prosent, og inntektsoverføringene til fylkeskommunene reduseres.
- I **2038** meldes fylkeskommune nr 13 inn på ROBEK-listen. Det er kun et tidsspørsmål før staten også har tatt over skoletjenestene.
- I **2040** har Norges kommuner og fylkeskommuner små oppgaver og ansvar – lokaldemokratiet er svekket

Smertens vei – tilpasning år for år

Smertens vei
Tilpasning år for år

- Fra **2025** øker presset på de kommunale omsorgstjenestene kraftig. De store bykommunene er relativt godt rigget for veksten, mens de mindre kommunene sliter med å bygge ut tilstrekkelig kapasitet og skaffe kvalifisert personell.
- Staten innfører i **2028** en tilskuddsordning for små kommuner basert på gitte kriterier om ventelister mv. Det kreves omfattende dokumentasjon, og flere kommuner må øke administrasjonen. Ordningen finansieres ved omfordeling i inntektssystemet, men møter sterk kritikk fra kommuner som blir trukket.
- I **2030** innføres en ny finansieringsordning for kommuner som ikke er i stand til å levere tjenester. Ordningen finansieres ved å redusere rammene til fylkeskommunene med 20 prosent.
- I **2032** oppheves retten til å motta pleie og omsorgstjenester i eget hjem, og kommunene pålegges å organisere tjenestene i omsorgslandsbyer. Alternativt må innbyggeren flytte til en større kommune som har større helsehus.
- Kostnadene til pleie- og omsorgstjenestene fortsetter å øke år for år, og flere ordninger utover **2030-tallet** avløser hverandre. De fleste ordningen finansieres ved omfordeling mellom kommuner og fylkeskommuner.
- I **2040** endres Kommuneloven slik det kun utarbeides ettårige budsjetter. Usikkerheten er for stor til å utarbeide fire-årige økonomiplaner.

Tenke langt – handle nå

- Fra **2025** øker presset på de kommunale omsorgstjenestene kraftig. Kommunesektoren erkjenner at de ikke er rigget for å møte disse store demografiske utfordringene alene, og mange kommuner begynner å søke sammen i forpliktende oppgavefellesskap.
- Fra **2027** inngås det et gjensidig samarbeid mellom kommunene og sykehusene som avlaster hverandre med ulike pasientgrupper.
- Fylkeskommunene gjennomgår tilbudsstrukturen på de videregående skolene i samarbeid, og en av fem videregående skoler legges ned fra **2028**. Bygningene ombygges til «smarte sykehjem» med tilskudd fra Staten.
- Ny teknologi overvåker vegnettet og varsler når det er behov for vedlikehold. I tillegg har snøfattige vintre gjort at vintervedlikeholdet har blitt redusert med 20 prosent fra **2032**.
- Utover **2030**-tallet blir «IKEA-kommunen» idealet i alle sektorer – «stort, raskt, billig – og en stor dose; gjør det selv». I fylkeskommunene tas nye læringsmetoder i bruk på de videregående skolene. Det er utstrakt samarbeid mellom både kommuner, fylkeskommuner, staten og private aktører om å utvikle og teste nye løsninger.
- I **2040** har antall kommuner blitt redusert fra 356 til 200. Fylkeskommunene har blitt redusert fra 15 til 12. I en innbyggerundersøkelse svarer innbyggerne at opplevd kvalitet på tjenestene er forbedret.

Finansielle måltall gjeldende fra 2025 i Trøndelag

Netto driftsresultat på **5,0 %**

- Verdibevaring
- Generasjonsprinsippet
- Egenkapital
- Reserver

Gjeldsgrad på **100 %**

Korrigert gjeld skal være under 100 prosent av driftsinntektene i 2035

Disposisjonsfond på **7,5 %**

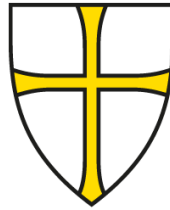
Det generelle disposisjonsfondet skal utgjøre minimum 7,5 prosent av driftsinntektene

En bærekraftig økonomi – hva vil være viktig framover?

- Dette går ikke over!
- Finansielle målsetninger – tydelige prioriteringer
- Dette kan ikke (alene) løses med mer penger;
SAMARBEIDET mellom kommuner, fylkeskommuner, staten og andre aktører må videreutvikles og styrkes

Trøndelag fylkeskommune

Trööndelagen fylhkentjielte

trondelagfylke.no | fb.com/trondelagfylke